

Hoofdlijnen concept Jeugdwet

18 juli 2012 | Factsheet no. 1

VISIE

Het stelsel van jeugdhulp is erop gericht dat ieder kind gezond en veilig kan opgroeien, kan groeien naar zelfstandigheid en kan deelnemen aan het maatschappelijk verkeer, rekening houdend met zijn ontwikkelingsniveau. Ouders zijn hiervoor eerst verantwoordelijk. Als dit niet vanzelf gaat, komt de overheid in beeld. Dan moet het jeugdstelsel snel, goed en op maat functioneren: Geen kind buiten spel. Omdat het huidige stelsel verschillende tekortkomingen laat zien, is een stelselwijziging nodig die leidt tot:

- een omslag (transformatie) naar meer preventie en eerdere ondersteuning
- uitgaan van de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders
- minder snel medicaliseren van problemen
- integrale aanpak met betere samenwerking rond gezinnen en (jeugd)hulp op maat

De concept Jeugdwet regelt de overheveling van alle jeugdhulp naar gemeenten, waardoor zij zowel bestuurlijk als financieel verantwoordelijk worden voor de uitvoering.

JEUGDHULP

Onder jeugdhulp wordt verstaan: ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en hun ouders bij het voorkomen, verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen, psychosociale problemen of gedragsproblemen van de jeugdige, of opvoedingsproblemen.

Leeftijdsgrens

In dit wetsvoorstel geldt een leeftijdsgrens van 18 jaar als uitgangspunt voor jeugdhulp en de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen. Voor jeugdreclassering geldt geen leeftijdsgrens. De bestaande doorlooptregeling uit de huidige Wet op de Jeugdzorg blijft gehandhaafd. Dat houdt in dat jeugdhulp in bepaalde gevallen kan doorlopen tot 23 jaar als deze hulp niet onder een ander wettelijk kader wordt aangeboden (zoals de Zvw en AWBZ).

Verantwoordelijkheid gemeenten

In het nieuwe stelsel krijgt de gemeente de verantwoordelijkheid voor alle vormen van jeugdhulp (dus inclusief specialistische hulp zoals jeugd-ggz, jeugd-lvb en gesloten jeugdhulp in het kader van ernstige opgroei- en opvoedingsproblemen) en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Deze verantwoordelijkheid wordt in dit wetsvoorstel vorm gegeven als een zorgplicht van gemeenten, de jeugdhulpplicht. De gemeente is verantwoordelijk voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van de verschillende vormen van jeugdhulp en van gecertificeerde instellingen en zorgt dat ieder kind dat een vorm van jeugdhulp nodig heeft, deze daadwerkelijk krijgt. De verantwoordelijkheid van de gemeente bestaat in ieder geval uit:

- a. het versterken van het opvoedkundig klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
- b. het voorzien in een voldoende passend (dus effectief) aanbod van jeugdhulp;
- c. het advies geven over en het bepalen en inzetten van de aangewezen vorm van jeugdhulp, op een laagdrempelige en herkenbare wijze; de vereiste expertise dient daarbij op het juiste moment beschikbaar te zijn;
- d. het op een toegankelijke wijze adviseren van professionals met zorgen over een jeugdige (consultatiefunctie);
- e. het doen van een verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming indien een kinderbeschermingsmaatregel noodzakelijk geacht wordt;
- f. het compenseren van beperkingen in de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van een jeugdige (maatschappelijke begeleiding);
- g. het op een eenvoudige wijze adviseren van jeugdigen met vragen;
- h. het voorzien in een toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen die de maatregelen van kinderbescherming en jeugdreclassering uitvoeren.

- De gemeente voert een samenhangend beleid ten aanzien van de jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de jeugdgezondheidszorg en zorgt voor afstemming en samenwerking met onderwijs, zorg, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen en politie en justitie.
- De gemeente zet expertise in op de juiste plaats. Daarbij is de vraag leidend en het aanbod flexibel.
- De gemeente draagt zorg voor maatregelen ter voorkoming van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Over de uitvoering van deze taken dient de gemeente een beleidsplan en een verordening te maken.

Toegang tot jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering

De gemeentelijke verantwoordelijkheid omvat:

1. laagdrempelige en herkenbare toegang tot jeugdhulp,
2. het advies geven over en het bepalen en inzetten van de aangewezen vorm van jeugdhulp,
3. het adviseren van professionals die zich zorgen maken over een jeugdige, en
4. het samenhangend organiseren van de toegang tot de raad voor de kinderbescherming en het gedwongen kader.

De gemeente zorgt ervoor dat de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen, gezinnen en medeopvoeders integraal en op laagdrempelige wijze worden aangeboden. Bij een interventie wordt uitgegaan van de eigen kracht en het sociale netwerk van betrokken jeugdigen en hun ouders en is de inzet gericht op herstel en versterking daarvan. Ook vindt afstemming met eventuele ondersteuning op school plaats. Verreweg de meeste ondersteuning bieden de medewerkers die werkzaam zijn in het centrum voor jeugd en gezin zelf. Op basis van hun professionele deskundigheid en ervaring zijn ze in staat in te schatten wanneer inschakeling van specialistische hulp nodig is of dat een kinderbeschermingsmaatregel dient te worden overwogen. Het is aan de gemeenten om de toegang tot jeugdhulp zo goed mogelijk vorm te geven; het 'centrum voor jeugd en gezin' wordt niet wettelijk voorgeschreven. De huisarts behoudt zijn rol als poortwachter (dat wil zeggen als verwijzer naar jeugd-ggz).

De gemeente zorgt voor de instelling en instandhouding van een meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling.

Kwaliteitswaarborgen en toezicht

Kwaliteit

In de wet worden kwaliteitseisen geformuleerd voor jeugdhulpaanbieders en eisen voor gemeenten

Kwaliteitseisen aan jeugdhulpaanbieders

Wettelijke kwaliteitseisen voor aanbieders van jeugdhulp, uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering:

- Verklaring omtrent het gedrag (VOG) voor alle professionals (zowel de wel- als niet-geregistreerden)
- Verlenen van verantwoorde hulp en de verplichting om zo nodig geregistreerde professionals in te zetten
- De verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- De meldplicht calamiteiten
- De meldplicht geweld bij de verlening van jeugdhulp

Daarnaast zijn er voorschriften omtrent toestemming, dossiervorming en bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Extra wettelijke kwaliteitseisen aan gecertificeerde instellingen, jeugdhulp met verblijf, intensieve ambulante jeugdzorg in het gedwongen kader en het meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling:

- Kwaliteit van het zorgaanbod:
Dit betreft eisen zoals extra eisen aan een hulpverleningsplan en verplichte kwaliteitsbewaking.
- De rechtspositie van de cliënt:
Dit betreft eisen zoals recht op een effectieve en laagdrempelige klachten- en geschillenregeling, een onafhankelijk vertrouwenspersoon, het instellen van een cliëntenraad en eisen rondom verslaglegging over toepassing van de wettelijke kwaliteitseisen en maatschappelijke verantwoording.

Eisen aan gemeenten

Gemeenten krijgen, conform de Wet maatschappelijke ondersteuning, de wettelijke opdracht om in hun beleidsplan en gemeentelijke verordening op te nemen welke eisen zij stellen en hoe het toezicht wordt vorm gegeven. Het college van B&W legt hierover verantwoording af aan de gemeenteraad. Bij de financiering van de jeugdhulp kunnen gemeenten kwaliteitseisen stellen aan de te leveren diensten.

Toezicht

In het huidige stelsel is nog sprake van verschillende Rijkstoezichthouders op het terrein van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. In de toekomst zal sprake zijn van geïntegreerd toezicht voor zover het Rijkstoezicht betreft. Er wordt rijkstoezicht gehouden op de extra kwaliteitseisen die worden gesteld aan:

- gecertificeerde instellingen die jeugdbescherming, jeugdreclassering of gesloten jeugdhulp aanbieden;
- jeugdhulpaanbieders die verblijf aanbieden;
- jeugdhulpaanbieders die intensieve ambulante jeugdhulp in het gedwongen kader aanbieden.

De Rijkstoezichthouder neemt bij het toezicht op de gecertificeerde instellingen ook het toezicht op de algemene wettelijke kwaliteitseisen mee die voor alle jeugdhulpaanbieders gelden. In alle overige gevallen ligt het toezicht bij de gemeenten zelf.

Certificering

Certificering van uitvoerders van kinderbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en gesloten jeugdhulp in het kader van ernstige opgroei- en opvoedingsproblemen is het verlenen van een certificaat aan instellingen die voldoen aan een vastgelegd normenkader. Het certificaat wordt uitgereikt, geschorst en ingetrokken door een certificerende instelling.

Vanwege de rijksverantwoordelijkheid is gekozen voor verplichte (wettelijke) certificatie en niet voor vrijwillige certificering door de sector zelf. Het hebben van een certificaat is in het voorstel voor de nieuwe jeugdwet voorwaardelijk voor het aanbieden van een dienst. De partijen die betrokken zijn bij certificering hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid en taak. De rijksoverheid is verantwoordelijk voor de beleidsontwikkeling, het wettelijk kader, het overheidstoezicht en de handhaving van de wettelijke regels. Gemeenten, (voor jeugdbescherming en jeugdreclassering ook provincies tot het moment van overheveling van taken naar gemeenten), uitvoerders van kinderbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en jeugdzorgplus en andere betrokkenen werken gezamenlijk, in overleg met het Rijk, normenkaders uit op basis van de wettelijke eisen en de specifieke eisen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en gesloten jeugdhulp. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op bestaande certificeringschema's in de jeugdzorg en het kwaliteitskader jeugdzorgplus.

Gegevensverwerking en beleidsinformatie

Het wetsvoorstel bevat op een aantal punten bijzondere regels over de verwerking van persoonsgegevensverwerking. Deze bijzondere regels betreffen: de verwijzingsindex, het gebruik van het burgerservicenummer en de regels rond het verzamelen en bewerken van gegevens voor beleidsinformatie. Ten aanzien van beleidsinformatie bepaalt het wetsvoorstel dat persoonsgegevens kunnen worden verwerkt ten behoeve van de beoordeling van doelmatigheid (output) en doeltreffendheid (outcome) van het beleid inzake jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming.

Financiële aspecten

In het nieuwe stelsel ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering in het Gemeentefonds. Hiervoor wordt een verdeelmodel ontwikkeld, met als uitgangspunt het principe van kostenoriëntatie, waardoor het Gemeentefonds aansluit bij de kosten die gemeenten moeten maken om aan maatschappelijke opgaven te voldoen. Dit betekent dat de gemeente ook voor de jongeren waarvan de zorgverlening in een andere gemeente plaatsvindt de kosten moet dragen zolang het gezin, waaruit de jongere afkomstig is en vermoedelijk weer naar terugkeert, binnen deze gemeente blijft wonen. In de concept wettekst is, analoog aan de Wmo, opgenomen dat de gemeente kan besluiten om een PGB te verstrekken, met uitzondering van jeugdbescherming, jeugdreclassering en Jeugdzorgplus. Het wetsvoorstel biedt de mogelijkheid om voor jeugdhulp een eigen bijdrage te vragen die vanaf 2015 € 70 miljoen moet opleveren. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor inning van deze eigen bijdragen, maar hebben de vrijheid om hier van af te zien.

Voor jeugdhulp zijn, conform de Wmo, de gemeenten vrij in de keuze voor het subsidiëren of aanbesteden van zorgaanbieders.

Planning

De concept Jeugdwet is van 18 juli tot 18 oktober 2012 ter consultatie voorgelegd aan de belangrijkste landelijk vertegenwoordigende partijen op het jeugddomein. In dezelfde periode staat de concept Jeugdwet op www.internetconsultatie.nl/jeugdwet open voor reacties uit de samenleving.

Deze factsheet is een uitgave van:

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
Schedeldoekshaven 100 | 2511 EX Den Haag

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Juli 2012 | Publicatie-nr. J-15426